

WADDENLAND – Insular society and precursor of the European economic and socio-cultural crisis

Dr. Meindert Schroor – Cultural History portfolio - Wadden Academy

FIVE CHARACTERISTICS/THEMES

(Geographical, Demographical, Economical)

- INSULARITY (ISLANDS AND MAINLAND PENINSULAS)**
- INDIVIDUALISM (NUCLEAR FAMILY)**
- OVERPOPULATED (HIGH MOBILITY)**
- MARGINALIZATION (ECONOMICAL & POLITICAL)**
- DECENTRALIZED (PROLIFERATION OF SETTLEMENTS)**

WADDENLAND

WADDEN SEA REGION

Germanien zur Römerzeit

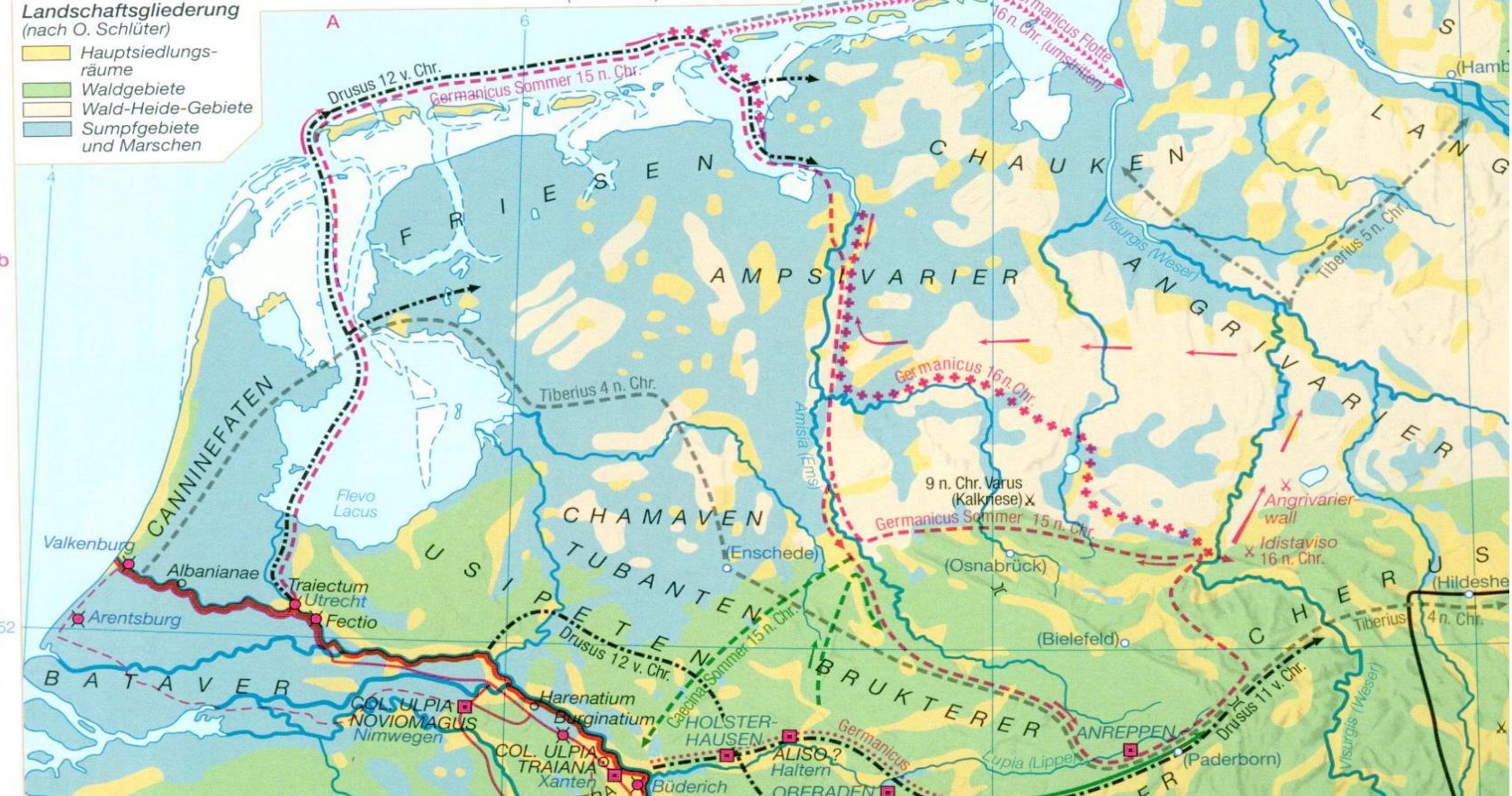
- BONNA** Legionslager
TULLUM Römische Stadt, bedeutende Siedlung
Traiectum Römisches Auxiliarkastell
Belgica Dorfähnliche, römische Siedlung (Vicus)
UBIER Name und Siedlungsgebiet einheimischer Stämme
Metz Heutige Ortsnamen
(Berlin) Heutige Orte (damals nicht existent)
Römische Heerstraßen
Römische Straßen auf Strecken vermutet
Limes (Stand nach etwa 155 n. Chr., nördl. des Mains, größtenteils nach 89 n. Chr.)
Grenze des Römischen Reiches um 150 n. Chr.
Römische Provinzgrenze

Vermutliche Landschaftsgliederung (nach O. Schlüter)

- Hauptsiedlungs-räume
- Waldgebiete
- Wald-Heide-Gebiete
- Sumpfgebiete und Marschen

- Die wichtigsten römischen Feldzüge 12 v. Chr. - 16 n. Chr. (wahrscheinlichste Marschrichtung)**
- Drusus 12 v. Chr.
 - Drusus 11 v. Chr.
 - Drusus 10 v. Chr.
 - Drusus 9 v. Chr.
 - Tiberius 4 n. Chr.
 - Tiberius 5 n. Chr.
 - Sentius Saturninus 6 n. Chr.
 - Germanicus Frühjahr 14 n. Chr.
 - Caecina Frühjahr 15 n. Chr.
 - Germanicus Frühjahr 15 n. Chr.
 - Germanicus Sommer 15 n. Chr.
 - Caecina Sommer 15 n. Chr.
 - Germanicus Sommer 15 n. Chr.
 - Germanicus Sommer 16 n. Chr.
 - Germanicus Flotte 16 n. Chr. (umstritten)

b

54

B

C

A

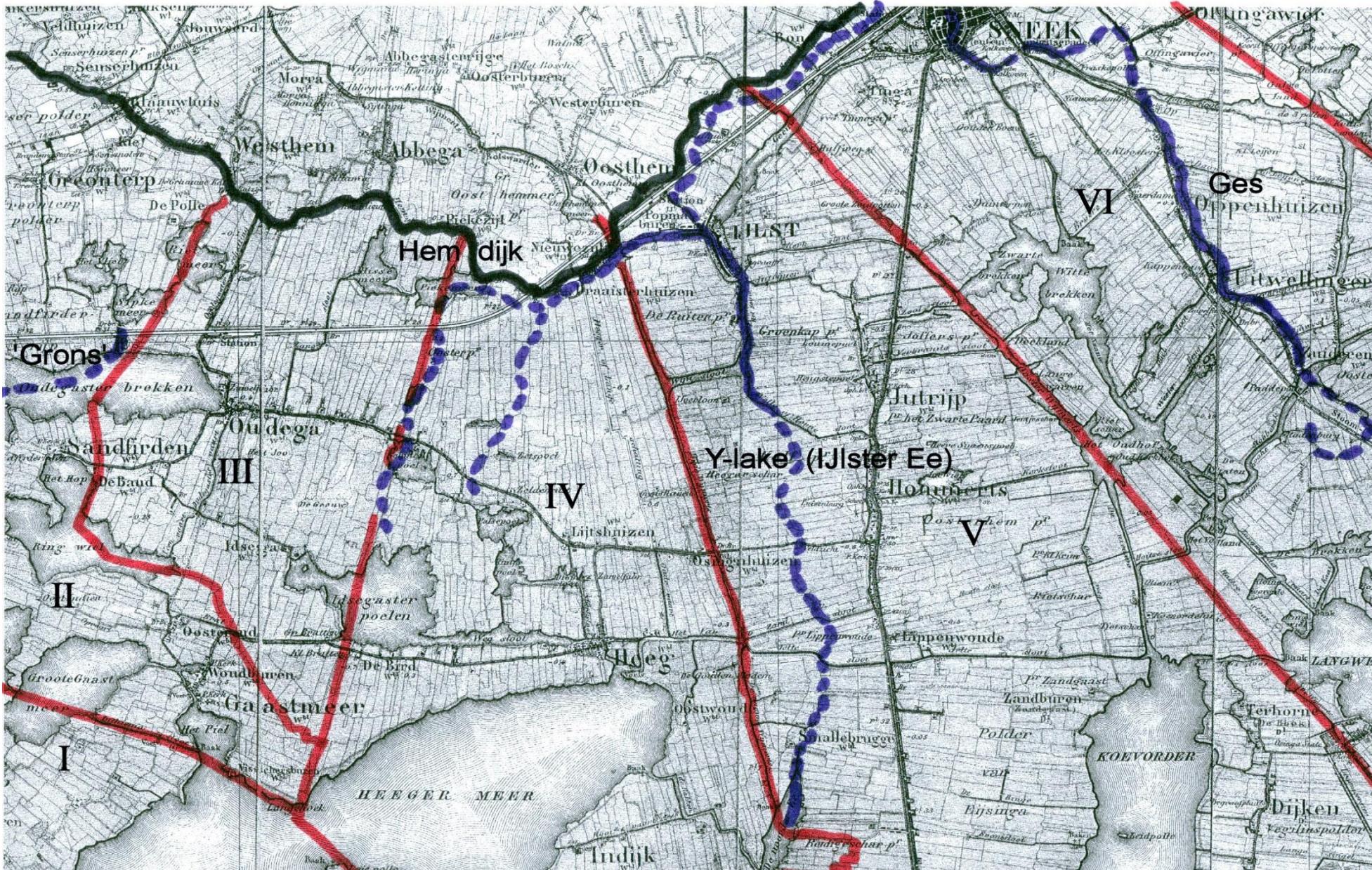
8

10

100 AD

Waghenbrugghe/Wymbritseradiel

Kehdingen/Fivelingo

Alde Buorren - Sexbierum

Anjelierstraat - Harlingen

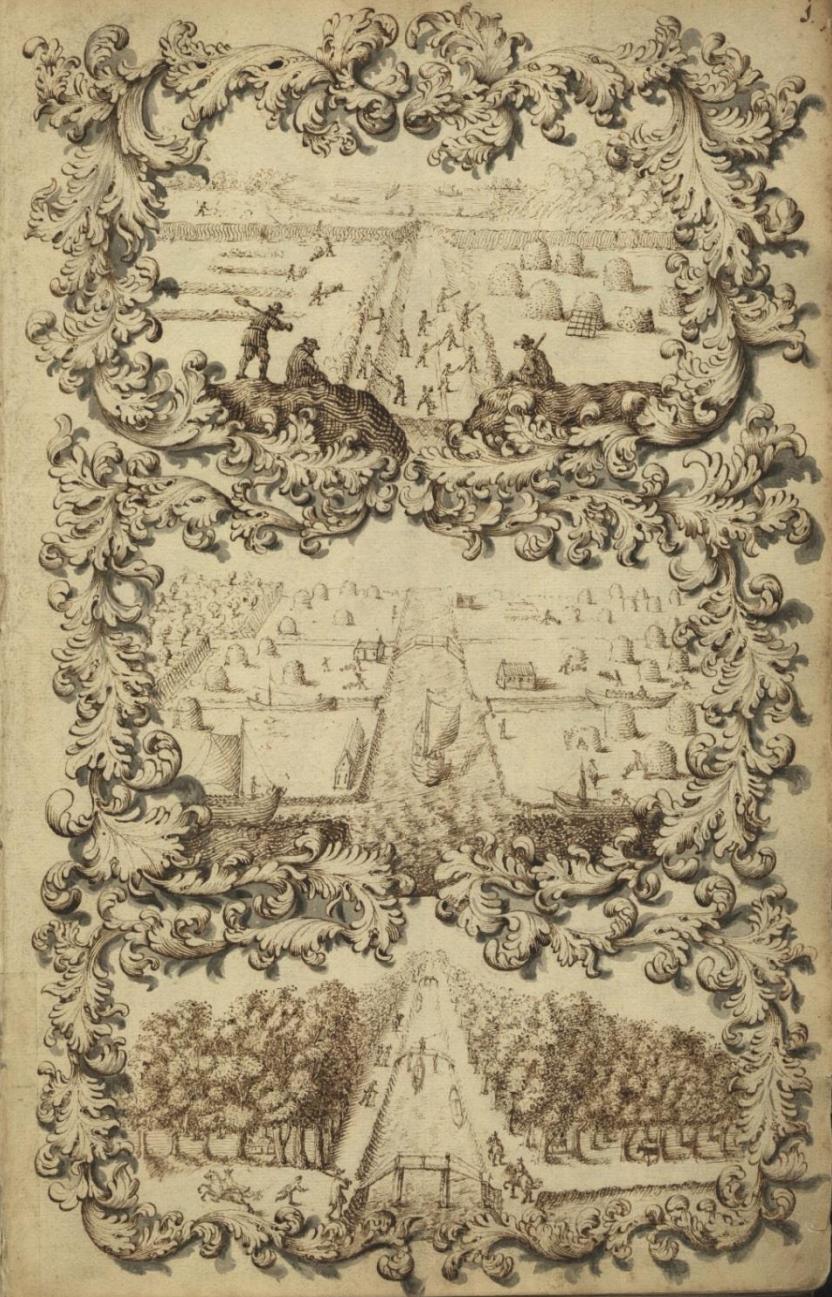
Weerklang Leeuwarden

Pieter van der Keere 1617

Caartboek van
Sappemeer, Jannes
Tideman (1690/91)

To gedenksteen
WILHELMUS SCHUTTE
geboren den
jaargang 1785
overleden den
jaargang 1870.
Algemeene van
HARM C. HAZEWIJN
Hoofd der maand
vallen te verstoppen
in vrede en rust
t' onder mocht
in de gedenk
dag en nacht
zichtbaar geweest
onder de bomen.

Deurplaats van
JONKEL HAZEWIJN,
geb. op 14 Aug. 1823
overleden den
19 Jan. 1856;
begraafd en herdenkt door
HARM C. HAZEWIJN.
Hier rust, o' waadeloar,
wga' leue bewindde etoen.
Zij die mij heeft voorzie,
met liefde, lange entrouw,
Op 't eeuwens moeilijk pad
des waads - ooh bare,
Daar is haer ziel verhoest,
en van mij heen gevlogen.
Haare lyf trouw ik herhael,
niet doch dodelester
God, haer ik, want mij een
zaa' haare - jis' wachten

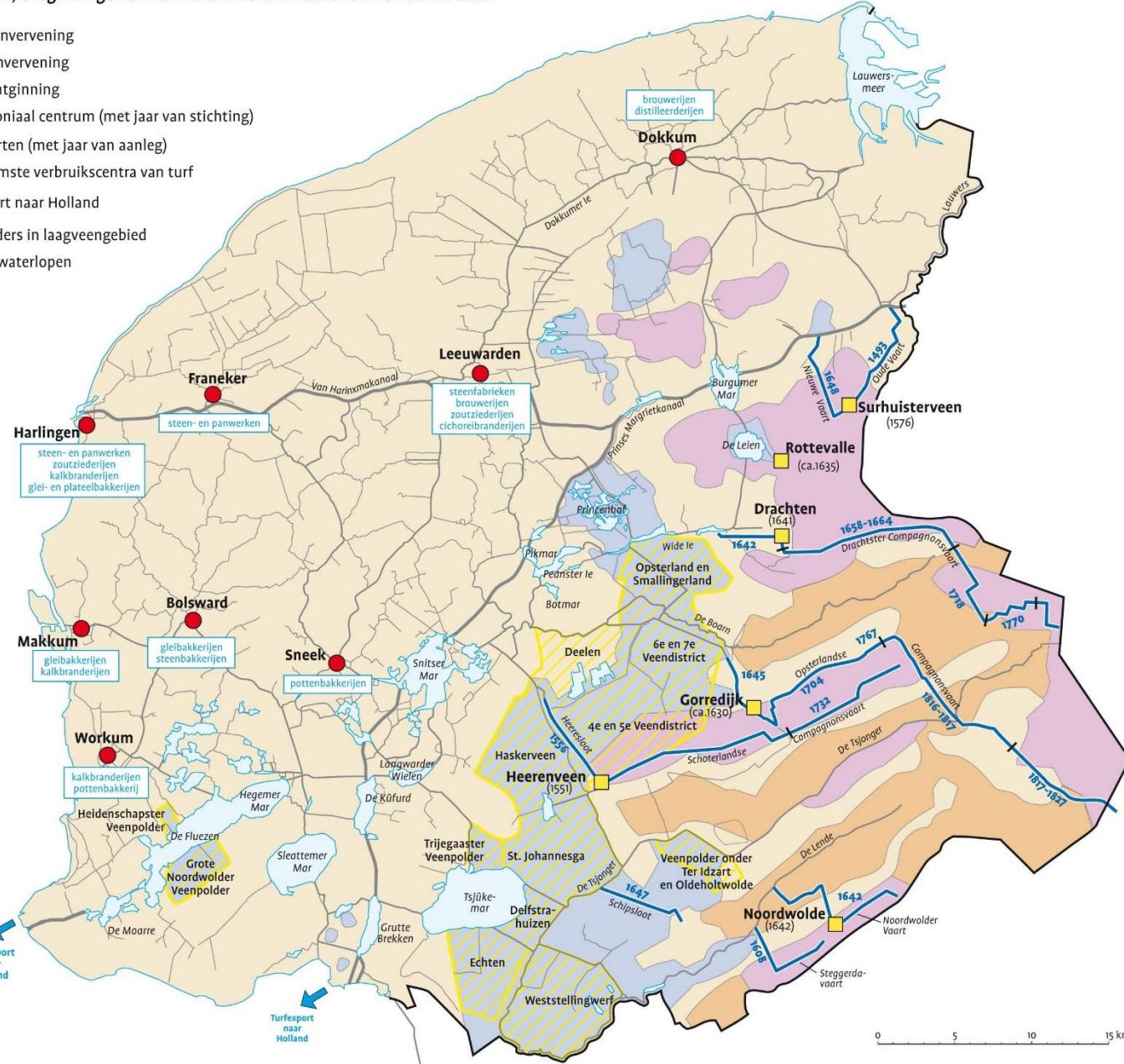
To gedenksteen
BEREND J. JONKER
van den 17 Maart
geboren 11 Sept. 1816
overleden den
23 of 24 Aug. 1871
Deurplaats van
HARMINA J. JONKER
vrouw van J. J. Jonker
over 90 Jaar 1885
in den vredelooen slaap
negen 70 jaaren

To gedenksteen
ANNEGIEN JANS
JONKER.
Overleden den
16 October 1861
in den vredelooen
slaap na 29 jaaren
wachtte ze
SIEGE EILDERS
VAN DER WIJK
TALIG TIN DIE DRIESEN
WAAR DE ZOOGAN
VERSTRAFT WAREN

D. Verveningen, ontginningen en turfverbruikende industrie sinds de 16e eeuw

- [purple square] Hoogveenvervening
- [light blue square] Laagveenvervening
- [orange square] Heide-ontgining
- [yellow square] Veenkolonial centrum (met jaar van stichting)
- 1732** Veenvaarten (met jaar van aanleg)
- Voornaamste verbruikscentra van turf
- ← Turfexport naar Holland
- Veenpolders in laagveengebied
- Huidige waterlopen

P. H. B. J.
1747.

Geficht van Franeker aan de west-kant namelick t flot int te sien so als t was. in den jaare 1747.

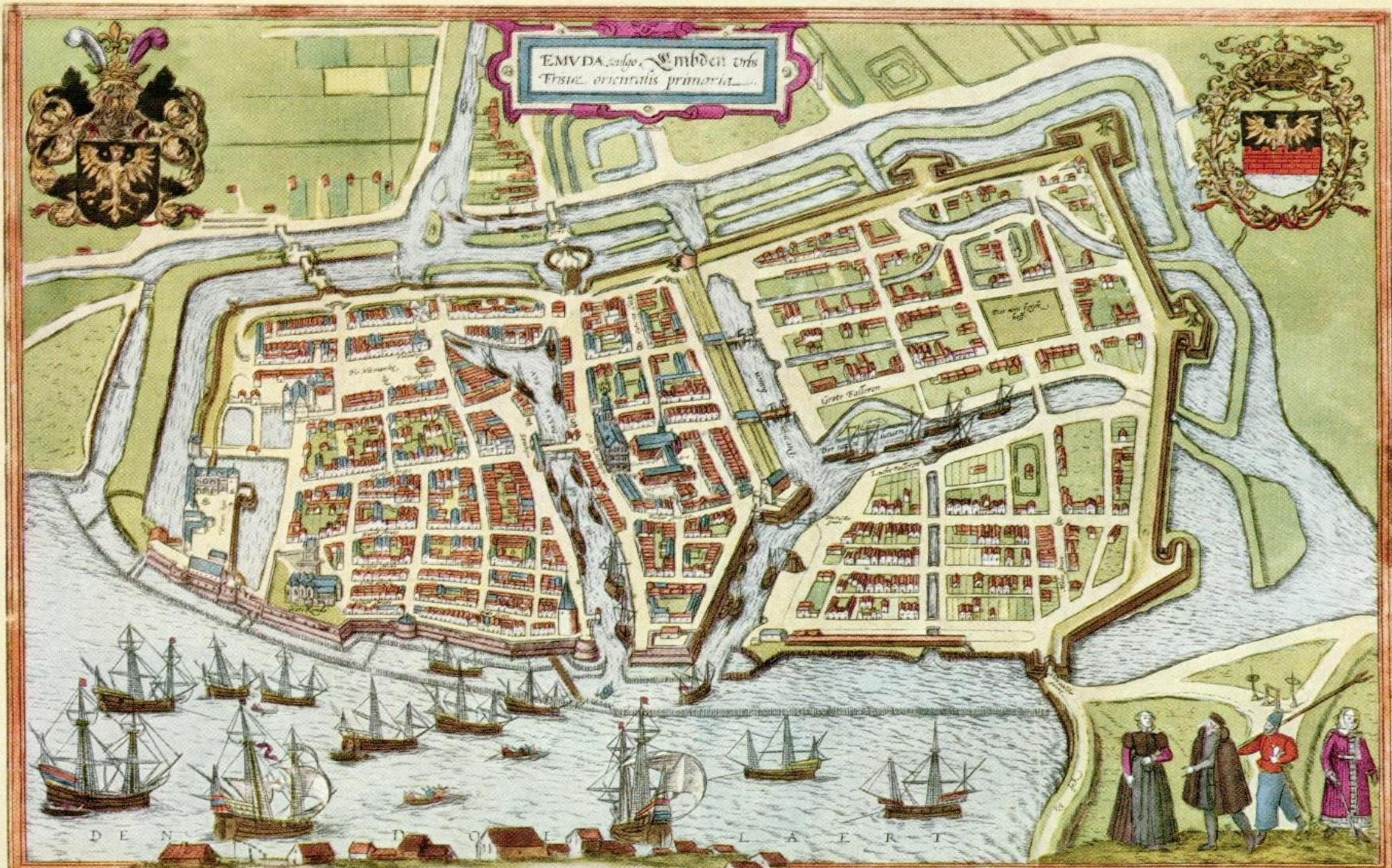
MER DE GER

FRISIA
OCCIDENTALIS

MANIE:

Some ‘dull’ figures:

- CONTRACTION IS MOST STRIKING ON THE DEMOGRAPHIC LEVEL

Fryslân, Groningen and Top of North-Holland

1815: 14,8 % of the population of the Netherlands

2010: 8,0 % of the population of the Netherlands

Marsches:

1815: 9,2% of the population of the Netherlands

2010: 3,7% of the population of the Netherlands

- ***The Dutch marsh-areas***
- *In 1815 housed 62% of the population of the Northern Netherlands (Friesland, Groningen, Drenthe).*
- *In 2010 just 46%.*
- ***German marshes (based on 13 from 21 Küstensamtgemeinden in Lower Saxony!)***
- *1821 – 80.704 (= 3,6% of Northwest-Germany)*
- *2010 – 203.702 (= 1,9 % of Northwest-Germany)*

Thank you for your attention

